

A nemzetközi viszonyok alakulása a II. vh. végétől 1.rész

Szerző dezs

Történelem tétel

A nemzetközi viszonyok
alakulása a
második világháború
végétől

A kétpólusú
világ kialakulása, a
hidegháború fogalma és korszaka:

Erőviszonyok
alakulása a második
világháború
végén:

1945.
május 8.: százezrek
vonultak Európa városainak utcáira -
ünnepelték a győzelmet a fasizmus felett -
hálát adtak Istennek és a sorsnak,
hogy életben maradtak.

A
világ vezető hatalmai: az
Egyesült Államok, Nagy-Britannia,
Franciaország és a Szovjetunió a
második
világháború alatt
különbféle konferenciákon
vesznek részt (Teherán, Moszkva,
Jalta, Potsdam), amelyeken az aktuális katonai és
politikai teendőket
egyeztetik. A potsdami konferencián azonban megbomlik a
korábban tapasztalható
összhang a felek között,
ütköznek az érdekek,
ráadásul a konferencia második
napján az Egyesült Államok sikeres
kísérleti atomrobbantást hajt
végre.

USA
az 1920-as évek elejétől
visszavonult az izolacionizmus bástyája
mögé, a nemzetközi
politikától távol
tartotta magát; a Szovjetunió
1917-18-tól a világpolitika peremére
szorult;
1945-re:

a rettegett tengelyhatalmak vereséget szenvedtek
- Franciaország korántsem tért
magához az 1940-es nemzeti kudarcból, a brit
szigetország pedig a győzelem
órájára már olyannyira
erejét veszítette, hogy bár
vezetői részt vettek a Három Hatalmi
konferencián, de hatalmi súllyal nem
rendelkeztek.

Létrejött
szervezetek:
1944.: Bretton Woods-i
egyezmény: Nemzetközi
Valutalap -
IMF; Nemzetközi
Újjáépítési
és Fejlesztési Bank - IBRD,
"Világbank"
Nemzetközi Kereskedelmi Szervezet -
ITO;
1947: Genf: Általános
Vámtarifa- és Kereskedelmi
Egyezmény - GATT
1945. május 5.: London: Európatanács:
alapító
tagok: Benelux, Dánia, Franciaország,
Nagy-Britannia, Írország, Olaszország,
Norvégia, Svédország;
később csatlakozik:
Görögország,
Törökország, NSZK,
Ausztria, Svájc;
A
második világháború
után
egy nagyhatalmi
átrendeződés figyelhető meg:

az
igen intenzíven fejlődött
Németország gazdasága
megsemmisül, ugyanígy jár
Franciaország is, aminek még
túl kell tennie magát
gyarmatbirodalmának elvesztésén is.
Nagy-Britanniát nem
érik ekkora veszteségek, de szintén
felbomlik a gyarmatbirodalma. Befolyását a
Közel-Keleten igyekszik megtartani, ezért
hajlandó lemondani a Balkánról a
török tengerszorosok és
Görögország
kivételével.

USA
mellé "majdnem" fölzárkózott
a Szovjetunió is katonai és
politikai szempontból, de gazdaságilag messze
mögötte marad.

Egyesült
Államok és a Szovjetunió
tehát a két legnagyobb
hatalom, a többiek jóval
elmaradnak tőlük, ezért ezt az állapotot
kétpólusú világnak
nevezzük. A két
országnak természetesen érdeke
minél nagyobb területet a befolyása
alá hajtani.

Az ENSZ
létrejött:
előzmény:
a szövetségesek
1942-ben a tengelyhatalmak ellen hadat viselő "26 nemzet

nyilatkozatában" nevezték magukat
Egyesült Nemzetnek;
1945.

június 25.: San
Franciscóban megrendezett konferencián
elfogadják az Egyesült Nemzetek
Alapokmányát;
1945.

október 24.: hatályba lép
az okmány - 51 alapító taggal, New
York központtal;
főbb
elvei:

-
tartózkodás
az erőszaktól avagy az erőszakkal való
fenyegetéstől;

-
az
államok közötti vitás
kérdések békés
rendezése;

-
be
nem avatkozás egymás belügyeibe;

-
az
államok kötelezettsége az
együttműködésre társadalmi
rendszerüktől függetlenül,
az egyenjogúság alapján,
megkülönböztetés
alkalmazás nélkül;

-
a
nemzetek egyenjogúságának
és önrendelkezési jogának, az
államnak
szuverenitásának tiszteletben tartása;

-
gazdasági,
szociális, kulturális és
emberbaráti jellegű nemzetközi feladatok
megoldása;

-
évente
egyszer ülésező közgyűlésen
minden tagnak egyenlő szavazati joga van;
ENSZ
legfontosabb szervei:
Közgyűlés, Biztonsági Tanács;

Közgyűlés: egyszerű
vagy kétharmados többséggel
dönthet - döntések
csak ajánlás szerűek;
Biztonsági Tanács:
minden olyan kérdést, amelyben
cselekvésre van
szükség, a BT elé kell terjeszteni,
amely kötelező határozatokat hozhat olyan
esetekben,
amikor valamely állam támadó
fellépéssel a békét

veszélyezteti;
eljárás
kérdések kivételével,
tehát érdemi ügyekben a
hatályos döntésekhez "az összes
állandó tagok
(USA, Franciaország, Kína, Nagy-Britannia
és a Szovjetunió) egybevágó
szavazataira van szükség;
nagy hatalmak
valamelyikének
ellenszavazata, vétója esetén
érvényes határozat nem
hozható;
ENSZ
kölségvetését és
a
tagállamok
hozzjárulását a GDP
arányában évente
állapítják meg;
Gazdasági és
Szociális Tanács: gazdasági
és az életszínvonal
általános emelésének
problémájával foglalkozik;
Nemzetközi
Bíróság: székhely:
Hága, 15, kilenc évre
választott bíróból
áll, s amely felkérésre hoz
ítéletet jogvitákban;
USA:
A
háborúval megint az USA
járt a legjobban, relatíve
kis katonai veszteségekkel, de 60 milliárd
dolláros nyereséggel zárja a
háborút, tehát marad
gazdasági politikai és
katonai nagyhatalom, nem utolsósorban az atombomba
kifejlesztése miatt, amit
Hirosimában és Nagaszakiban
demonstrálnak;
soha
nem látott magas szintet
ért el a foglalkoztatottság - alapját
képezte a következő években
kibontakozó
fogyasztói társadalomnak;
tömeges
cikké vált a televízió,
az elektromos tűzhely és a mosógép, az
autók száma 1950-1960 között
megháromszorozódott;
amerikaiak
tartottak attól,
hogyan a jólét és a gazdagság
eltűnhet;
nyomasztó
emlék: Pearl Harbor
(1941. 12. 7.);
az
ország megnövekedett
gazdasági erejét Harry S. Truman, az USA 33.

Elnöke, miként a demokrata
elnökök
általában, jelentős társadalmi
reformprogram
megvalósítására is fel
kívánta
használni;
Fair
Deal - átfogó terv;
cél:
javítsa a munkájukból élő,
alacsony jövedelmű rétegek
életkörülményeit
közkeréből történő
lakásépítés, az
egészségügyi
ellátás kiterjesztése és a
minimális bérek emelése
révén;
Truman
intézkedéseket tett a
fekete bőrű lakosság érdekeinek
védelmében - faji
megkülönböztetéstől mentes
foglalkoztatási és oktatási politikai;

alkotmány
22. kiegészítése: egy
személy elnökké csak két
egymást követő ciklusban
válaszható meg - így
kivánták
a törvényhozók elejét venni a
Roosevelt-jelenség
megismétlődésének;
1947:
nemzetbiztonsági törvény:
a korábbi fegyvernemi minisztériumok helyett
létrehozta az egységes védelmi
minisztériumot, (épületéről
elnevezve) a Pentagont, a Nemzetbiztonsági
Tanácsot
és a Központi Hírszerző
Ügynökséget (CIA)
1947:
Riói paktum
1948-ban
megalapítja az OAS-t, az
Amerikai Államok Szervezetét,
amelynek hivatalosan 1962-ig Kuba is tagja,
Egyesült Államok
érdekerületei: a
csendes-óceáni térség,
Nyugat-Európa és Latin- Amerika.
Szovjetunió:
1943-ra
feloszlatta a
Kommunista Internacionálét - világ
kommunistáit továbbra is a Kremlből
irányítják;
1945-re
nem pusztán a
fennmaradását biztosította, hanem
olyan kiemelkedő helyet vívott ki magának a
nemzetközi politikában, mint amilyennel

Oroszország utoljára 1815-ben, a napóleoni háborúk végeztével rendelkezett; szovjet vezető világpolitikai szemlélete lényegében nem változott - tőkés hatalmak állama bekerítésére és szocializmusnak nevezett társadalmi rendje elpusztítása; számoltak egy új háború lehetőségével; újjáépítés és a további fegyverkezés gazdasági hátterének biztosítása áldozatokat kívánt a társadalomtól, amelyeket csak a 30-as években meghonosodott polgárháborús módszerek alkalmazásával lehetett kikényszeríteni; széleskörű megtorlás nem csupán a németekkel kollaborálókat sújtotta, hanem a hazatért hadifoglyok tömegeit, hazaárulónak minősítettek; egész népeket deportáltak Szibériába és Közép-Ázsiába, így a krími tatárokat, a volgai németeket és több kaukázusi nemzetiséget a kollektív felelősség alapján; gazdasági újjáépítés a lakosság súlyos teherviselése árán jelentős eredményeket ért el, főleg a nehéziparban és az energiatermelésben; mezőgazdaság: továbbra is a sztálini gazdaságpolitika mostohagyyermeke maradt;

Szovjetunió
érdekerületei: távol-keleti,
kelet-közép-európai és
balkáni területekben
érdekelt.